

Шановна ведуча передачі "Вечірній вісник"!

Прочитайте, будь ласка, оцю мою писанину. Якщо Ви знайдете щось цінне для письменників або для книги-меморіалу, то передайте, будьте ласкаві, тому письменникові, що виступав по телебаченню разом з Вами 10 січня 1989 року. З повагою Зайченко

P.S. Пробачте, якщо є щось недоречне в моєму листі.

Шановні добрі люди!

Може, я нічого Вам не додам до книги-меморіалу про голод в 1933 році, але я хочу розповісти для письменників, може, хтось колись напише твір про трагедію України. Я давненько написала про це в газету "Молодь України", але дуже стисло. Тепер же розповім докладніше.

Це було в селі Широка Долина Великобогачанського р-ну на Полтавщині. Село Широка Долина - це кілька хуторів: Кандибки, Луценки, Зайці, Горбані. В 33-му році всякими способами рятувалися, щоб не вмерти з голоду. Їли собак, котів і навіть... людей.

Мертвих не несли на кладовище - де впав, там і хоронили: в саду, під лісою, на обочині дороги, в полі.

Кобзар Кушнерик (він помер в роки ВВВ), що жив у В.-Багачці, ходив по селах і співав:

Ой чути вісті в нас нічого їсти.
Куркуля зліквідували, хліб у нього весь забрали.
Брали бички й телички, полотно та сорочки.
Ще й там були недовольні, брали й кавуни солоні
Що селяни понадбали, для держави все забрали.

Мені було тоді 13 років. Я чула цю страшну пісню.

І ось цього 33 року трапилась у нашому селі така страшна подія. Джунь Пріська, дівчинка років 11-12, пішла на базар в м. Миргород. Була весна. Високі хліба вже викидали колосся. Погода була тепла. Повертаючись з базару додому, вона зустріла дівчат дорослих, сестер Явдоху і Настю. Прозивали їх Куцибишині, а жили вони в хуторі Горбані. По дорозі сестри запропонували Прісі відпочити в житі. "Ми тобі розчешемо косу і гарно заплетем". Пріська погодилася. Сестри Явдоху і Настя зарізали її, але недорізали. Старша, Явдоху (була саме вагітна), пішла назад у Миргород, щоб сповістити про зарізану, а менша, Настя, повернулася додому в х. Горбані.

Пріська тимчасом ожила. Прокинулася і закривавлена прибігла додому, до дідуса і бабусі, бо матері не було - рано померла. Їй замотали горло і поклали на запічку, а

самі побігли до сусідів. Я наче сьогодні бачу її бліду, а на шиї кров, що просочилася через полотняний бинт.

Пріся не могла говорити, щось хрипіло в горлі. Покликали учителя, який вів 3-й клас; в якому вчилася Пріся. Дав папір і олівець. Вона написала: Мене зарізали Куцибишині дівчата..." Зараз же міліція з центра Широкої Долини прибула в Горбані до хати Куцибихи.

Менша сестра вже скинула закровавлену кофту і намочила в тазку. А потім і старша повернулася з Миргорода. Їх обох арештували. Судили. Недавно мені один чоловік з х. Горбанів сказав, що покарання вони відбували десь на Далекому Сході, там одружилися і напевне, там і живуть досі.

І ось я тепер думаю: що змусило цих дівчат піти на такий жахливий злочин? Врятуватися, вижити будь-якою ціною...

Моє село Широка Долина, ті страшні роки я і тепер згадую з болем і страхом. Як ми вижили з сестрою в той страшний 33-й! Пригадую, як ми жили з матір'ю, бо батька засудили за те, що не хотів іти в колгосп. Він був середняк, мав 7 гектарів землі. Та ще, на біду, вибрали церковним старостою, щоб захищав церкву від погрому. Довели "план до двору" (тоді був такий вираз) прийшли до хати, все вимели, а батька як злісного невиконавця плану засудили і посадили в Лубенську тюрму.

Мій старший брат був комсомолец, працював тоді у радгоспі ім. Декабристів. Приїхав з керівниками радгоспу. Ці керівники запропонували за осики, їх було близько 30 штук, півтора пуда муки. Мати погодилася. Брат забрав батькові нагороди за відвагу в війні 1904-1905 років з японцями, ще за відвагу в боротьбі з німцями в першій світовій війні - це три срібні хрести, були й срібні гроші. Все це відвіз у Харків у торгсин, привіз звідти масло і ще дещо - не пам'ятаю. Зимом мати товкла в ступі качани з кукурудзи, сіяла, добавляла туди купленої муки за осики. Коли прийшла весна, зацвів клевер, ми рвали квіточки клеверу, їли, а ще мати їх сушила і добавляла в "галети" (так звали ці оладки). Їли ще коріння кульбаби, козельки, словом, їли всяку траву, квіти, аби не померти з голоду. Дожити б до колосків жита!

Я не розумію тих, хто оправдує Сталіна, мовляв, це все потрібно було в ім'я індустріалізації країни. Невже для здійснення плану індустріалізації потрібно було знищити голодом мільйони людей? Хто допомагав Сталінові здійснювати на Україні цей страшний геноцид? Всі ж знають, що з голоду померло на Україні найбільше. Є ще в Широкій Долині люди, які знають про цю страшну подію, що я описала. Це на жаль, не вигадка.

З повагою, Зайченко Ганна Матвіївна
м. Миргород, вулиця Вокзальна, 97